

TARYBOS REKOMENDACIJA**2018 m. liepos 13 d.****dėl 2018 m. Kipro nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2018 m. Kipro stabilumo programos**

(2018/C 320/12)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo ⁽²⁾, ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2017 m. lapkričio 22 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2018 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2018 m. kovo 22 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinę augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2017 m. lapkričio 22 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė išpėjimo mechanizmo ataskaitą, kurioje Kipras nurodytas kaip viena iš valstybių narių, dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią datą Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos; tą rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino 2018 m. kovo 22 d. 2018 m. gegužės 14 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ⁽³⁾ (toliau – euro zonai skirta rekomendacija);
- (2) kaip valstybė narė, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdamas į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių ekonomikos sąsajas, Kipras turėtų užtikrinti, kad euro zonai skirta rekomendacija būtų visiškai ir laiku įgyvendinta, kaip nurodyta toliau išdėstytose 1, 3 ir 5 rekomendacijose;
- (3) 2018 m. kovo 7 d. paskelbta 2018 m. Kipro ataskaita. Joje įvertinta Kipro pažanga, padaryta įgyvendinant 2017 m. liepos 11 d. Tarybos priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas ⁽⁴⁾, veiksmai, kurių Kipras ėmėsi atsižvelgdamas į ankstesniais metais jam skirtas rekomendacijas, ir Kipro pažanga siekiant nacionalinių tikslų

⁽¹⁾ O L L 209, 1997 8 2, p. 1.⁽²⁾ O L L 306, 2011 11 23, p. 25.⁽³⁾ O L C 179, 2018 5 25, p. 1.⁽⁴⁾ O L C 261, 2017 8 9, p. 1.

pagal strategiją „Europa 2020“. Į ją įtraukti ir nuodugnios apžvalgos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį rezultatai, kurie taip pat buvo paskelbti 2018 m. kovo 7 d. Remdamasi savo analize, Komisija padarė išvadą, kad Kipre yra susidaręs perviršinis makroekonominis disbalansas. Visų pirma labai svarbu, kad šalis mažintų didelį susikaupusį disbalansą privačiojo sektoriaus, valstybės ir išorės skolos pavidalu ir didelį neveiksnių paskolų kiekį;

- (4) Kipras pateikė savo 2018 m. nacionalinę reformų programą 2018 m. balandžio 19 d., o savo 2018 m. stabilumo programą – 2018 m. balandžio 30 d. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (5) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013 ⁽¹⁾ 23 straipsnyje, Komisija, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą, gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimų. Kaip naudotūsi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (6) šiuo metu Kiprui taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis ir skolos taisyklė. Savo 2018 m. stabilumo programoje Vyriausybė 2018 m. numato 1,7 % BVP nominalų biudžeto perteklių, o programos laikotarpiu jis bus šiek tiek mažesnis negu 2,0 % BVP. Numatyta, kad vidutinės trukmės biudžeto tikslas – struktūriniu požiūriu subalansuotas biudžetas – bus pasiektas 2018–2021 m. 2018 m. stabilumo programoje numatoma, kad po to, kai bendras valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP 2017 m. sumažėjo iki maždaug 97,5 % BVP, 2018 m. jis padidės iki 105,6 % ir po to stabiliai mažės – iki 88 % 2021 m. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas. Yra rizikos, kad stabilumo programoje pateiktos makroekonominės prielaidos pablogės, visų pirma dėl didelio susikaupusių neveiksnių paskolų kiekio finansų sektoriuje;
- (7) 2017 m. liepos 11 d. Taryba rekomendavo Kiprui 2018 m. toliau laikytis vidutinės trukmės biudžeto tikslo. Tai atitinka didžiausių grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalųjį augimą ⁽²⁾, sudarantį 1,9 % 2018 m. ir atitinkantį leidžiamą 0,4 % BVP struktūrinio balanso pablogėjimą. Remiantis Komisijos 2018 m. pavasario prognoze, numatoma, kad struktūrinis balansas 2018 m. pasieks 0,8 % BVP perteklių, o 2019 m. – 0,5 % BVP, taigi viršys vidutinės trukmės biudžeto tikslą. Prognozuojama, kad 2018 m. Kipras laikysis pereinamojo laikotarpio skolos taisyklės ir 2019 m. – skolos taisyklės. Apskritai Taryba mano, kad pagal prognozę 2018 ir 2019 m. Kipras turėtų atitikti Stabilumo ir augimo pakto nuostatas. Kartu trumpuoju ir vidutinės trukmės laikotarpiu reikėtų atidžiai stebėti išlaidų pokyčius, ypač atsižvelgiant į ateityje galimą riziką pajamų stabilumui;
- (8) nepaisant naujausių pastangų, susijusių su e. valdžios paslaugomis, reguliavimo kokybe ir darbuotojų judumu, viešojo administravimo neveiksmingumas tebėra problema ir turi poveikio verslo aplinkai. Dar nepriimti šiai problemai spręsti skirti pagrindiniai pasiūlymai dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų. Tarp jų – įstatymų projektai dėl viešojo administravimo ir vietos valdžios institucijų reformos. Dėl valstybės valdomų subjektų valdymo sistemos trūkumų gali susikaupti viešieji neapibrėžtieji išpareigojimai, o tai apribotų pajėgumą investuoti į pagrindines viešąsias paslaugas, kaip antai telekomunikacijų ir energetikos. Viešojo sektoriaus darbo užmokesčio išlaidų apribojimas buvo reikšmingas fiskalinio konsolidavimo Kipre veiksnys. Tačiau dabartinė kolektyvinė sutartis, kuria ribojamas viešojo sektoriaus darbo užmokesčio augimas, nustoja galioti 2018 m., o ilgesnio laikotarpio sprendimo vis dar nėra;
- (9) 2017 m. gruodžio mėn. priimta nacionalinė kovos su korupcija strategija ir veiksmų planas. Dabartinei kovos su korupcija įstaigai tebetruksta išteklių, bet Vyriausybė svarsto galimybę steigti naują nepriklausomą agentūrą. Dabar atliekamas įvairių teisėkūros iniciatyvų, kaip antai įstatymo projektų dėl pranešėjų apsaugos, lobizmo ir turto deklaravimo, parlamentinis tikrinimas; jeigu jos būtų priimtos, taip pat būtų lengviau sustiprinti nacionalinę kovos su korupcija sistemą;

⁽¹⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽²⁾ Grynąsias pirmines valdžios sektoriaus išlaidas sudaro visos valdžios sektoriaus išlaidos atmetus palūkanų išlaidas, Sąjungos fondų pajamomis visiškai kompensuojamas išlaidas Sąjungos programoms ir išlaidų nedarbo išmokoms nediskrecinius pokyčius. Nacionaliniu lygmeniu finansuojamas bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas išlyginamas per ketverių metų laikotarpį. Įskaičiuojamos diskrecinės su pajamomis susijusios priemonės arba įstatymais nustatytas pajamų padidėjimas. Vienkartinės priemonės, susijusios tiek su pajamomis, tiek su išlaidomis, neįskaičiuojamos;

- (10) kaip nurodyta 2018 m. euro zonai skirtoje rekomendacijoje, siekiant išvengti įmonių tarpusavio konkurencijos iškraipymo, užtikrinti teisingą mokesčių mokėtojų traktavimą ir apsaugoti viešuosius finansus, itin svarbu kovoti su agresyvaus mokesčių planavimo strategijomis. Mokesčių mokėtojų agresyvaus mokesčių planavimo strategijų šalutinis poveikis kitoms valstybėms narėms skatina imtis koordinuotų nacionalinės politikos priemonių, kurios papildytų Sąjungos teisės aktus. Turint omenyje didelį dividendų ir palūkanų mokėjimų (kaip BVP dalies) dydį, galima daryti prielaidą, kad agresyviu mokesčių planavimu užsiimančios bendrovės naudojami Kipro mokesčių taisyklėmis. Kadangi Kipre įsikūrusių įmonių atliekami dividendų, palūkanų ir, daugeliu atveju, autorinių atlyginimų mokėjimai į užsienį trečiųjų šalių rezidentams (t. y. mokėjimai, kuriuos Sąjungos rezidentai atlieka trečiųjų šalių rezidentams) išskaičiuojamaisiais mokesčiais neapmokestinami, tie mokėjimai, jei jie nėra apmokestinami ir gavėjo šalyje, gali iš viso išvengti apmokestinimo. Tokių mokesčių nebuvimas kartu su rezidavimo vietos pelno mokesčių tikslais taisyklėmis gali sudaryti palankias sąlygas agresyviu mokesčių planavimui. Nors sąlyginių palūkanų atskaitymo tvarka padeda mažinti skolos ir nuosavo kapitalo finansavimo iškraipymą, ji taip pat gali būti naudojama siekiant išvengti mokesčių, jeigu nėra veiksmingų kovos su piktnaudžiavimu taisyklių. Komisija atkreipia dėmesį į naujausius paskelbtus ar atliktus teigiamus veiksmus (t. y. paskelbtą rezidavimo vietos pelno mokesčių tikslais taisyklių peržiūrą, planuojamus sandorių kainodaros nuostatų pokyčius). Remdamasi naujausiomis diskusijomis Komisija toliau palaikys konstruktyvų dialogą, kad būtų kovojama su mokesčių mokėtojų agresyvaus planavimo strategijomis;
- (11) teisingumo sistemos neveiksmingumas toliau daro neigiamą poveikį sutarčių vykdymo užtikrinimui ir sparčiam civilinių bei komercinių bylų nagrinėjimui. Sudėtingas civilinis procesas ir menkas teismų sprendimų vykdymo užtikrinimas neskatina bankų naudotis nemokumo ir nuosavybės teisės netekimo sistemomis savo neveiksnių paskolų kiekiui mažinti. Pradėtos įgyvendinti kelios reformos opiausioms teisingumo sistemos problemoms, visų pirma žemo teismų skaitmeninio lygio ir nepakankamų mokymosi visą gyvenimą galimybių teisėjams, spręsti;
- (12) naujomis nemokumo ir nuosavybės teisės netekimo sistemomis vis dar nepakankamai naudojamos, o tai menkina pastangas mažinti neveiksnių paskolų kiekį. Šių sistemų įgyvendinimui ir rezultatams peržiūrėti buvo įsteigta suinteresuotųjų subjektų darbo grupė. Imtasi tam tikrų administracinių priemonių siekiant sumažinti susikaupusių paraiškų išduoti nuosavybės teisių dokumentus skaičių. Tačiau susikaupusių paraiškų kiekis tebėra didelis, vis dar struktūriškai neišspręsti nekilnojamojo turto sandorių sistemos (t. y. nuosavybės teisių dokumentų išdavimo ir šių teisių perleidimo) trūkumai;
- (13) didelis neveiksnių paskolų kiekis tebėra pagrindinė bankų sektoriaus pažeidžiamumo priežastis ir neigiamai veikia kreditų pasiūlą. Bankai vis dar susiduria su kliūtimis siekdami susigrąžinti skolas iš įsipareigojimų nevykdančių skolininkų, taip pat sunkumų kyla dėl prastos skolų grąžinimo drausmės. Jie nurašius ir įvykdžius skolos konvertavimo į nuosavybę sandorius, 2017 m. neveiksnių paskolų sumažėjo, nors ne visuose bankuose vienodai. Išlieka netikrumas dėl bankų skaičiaus mažinimo planų tvarumo, nes pakartotinio paskolos įsipareigojimų nevykdymo ir pakartotinio restruktūrizavimo lygis tebėra aukštas, ir didėja tiesioginė bankų priklausomybė nuo padėties nekilnojamojo turto rinkoje. Šie veiksniai rodo, kad reikia skubiai įgyvendinti išsamesnę strategiją, kad būtų sparčiau tvarkomi bankų balansai, kartu atsižvelgiant į socialinius padarinius pažeidžiamoms grupėms ir atsargiai nustatant paskatas stiprinti skolų grąžinimo drausmę. Įgyvendinant šią strategiją reikės priimti teisės aktų pakeitimus, be kita ko, dėl skolininkų apsaugos ir elektroninių aukcionų įsteigimo, kad būtų sudarytos galimybės veiksmingam reikalavimų vykdymo užtikrinimui ir palengvintas paskolų pardavimas. Be to, draudimo ir pensijų fondų priežiūros valdymo ir administraciniai gebėjimai tebėra menki. 2018 m. Vyriausybė ketina pateikti teisėkūros pasiūlymą šiam klausimui spręsti;
- (14) įgyvendinant augimo veiksmų planą, padaryta tam tikra pažanga strateginių investicijų, verslumo ir geresnio reglamentavimo srityse. Tačiau užstrigo kai kurios svarbios reformos, visų pirma licencijų, kuriomis leidžiama vykdyti investicinius projektus, išdavimo. Nors pagerėjo galimybės gauti finansavimą, nes buvo siek tiek patobulinti užtikrinimo priemonės reikalavimai, tai tebėra viena iš problemų, visų pirma mažosioms ir vidutinėms įmonėms. Iš finansinės paramos priemonių daugiausia teikiamos dotacijos. Kaip ir anksčiau, alternatyviais finansavimo šaltiniais, kaip antai rizikos kapitalu, nuosavo kapitalo finansavimu ir sutelktiniu finansavimu, Kipro įmonės retai gali pasinaudoti. Daugeliu atvejų privatizacija, kurios tikslas – pritraukti našumą didinančių užsienio investicijų, yra pristabdyta ir tik keli privatizacijos projektai (pvz., Larnakos uosto) palaipsniui įgyvendinami;
- (15) užimtumas auga ir nedarbas sparčiai mažėja, tačiau išlieka aukštas jaunimo ir ilgalaikių bedarbių nedarbo lygis. Toliau stengiamasi didinti valstybinių užimtumo tarnybų administracinius gebėjimus. Vis dėlto tebėra sunkumų šiose srityse: paslaugų teikimo darbdavimams, klientų priskyrimo kategorijoms užtikrinimo, individualiai pritaikytų orientavimo ir aktyvumo skatinimo paslaugų, be kita ko, garantuotų minimalių pajamų

gavėjams. Nedirbančio, nesimokančio ir mokymuose nedalyvaujančio jaunimo (15–24 m. amžiaus) dalis tebėra viena didžiausių Sąjungoje. Informavimo priemonių ir specialiai jaunimui pritaikytos ir laiku teikiamos pagalbos yra mažai; tai patvirtina nedidelis jaunuolių, dalyvaujančių atitinkamose aktyvumo skatinimo programose, skaičius;

- (16) padaryta pažanga modernizuojant švietimo sektorių, bet pagrindinės problemos išlieka. Naujausi teigiami pokyčiai: nuodugnai persvarstytos mokyklų mokymo programos ir įgyvendinta nauja mokytojų skyrimo sistema. Kipro išlaidos švietimui viršija Sąjungos vidurkį – tai rodo tvirtą išsipareigojimą švietimo, mokymo ir mokymosi visą gyvenimą srityse. Tačiau mokymosi rezultatai tebėra prasti ir mokyklos nebaigusių asmenų skaičius, nors daug mažesnis nei Sąjungos vidurkis, labai išaugo. Profesinio rengimo ir mokymo įstaigose mokosi nedaug studentų, mokytojų vertinimo sistemos reforma dar neįgyvendinta, o didelė dalis trečiųjų išsilavinimą turinčių asmenų toliau dirba darbą, kuriam toks išsilavinimas nebūtinai;
- (17) Kipras padarė didelę pažangą sveikatos priežiūros srityje: priėmė teisės aktus, kuriais įsteigiama nauja nacionalinė sveikatos priežiūros sistema. Naujosios sistemos tikslas – gerinti sveikatos priežiūros prieinamumą, užtikrinti visuotinę sveikatos apsaugą, sumažinti didelį mokėjimų savo lėšomis mastą ir padidinti priežiūros teikimo veiksmingumą valstybiniame sektoriuje. Kol 2020 m. sistema pradės veikti visu pajėgumu, reikės išspręsti didelius įgyvendinimo uždavinius ir patenkinti investicinius poreikius. Reikėtų toliau siekti išvengti galimo išlaidų perviršio, modernizuoti ir gerinti sveikatos priežiūros, be kita ko, pirminės sveikatos priežiūros, teikėjų efektyvumą, įdiegti e. sveikatos sistemą ir sukurti nacionalinę vaistų organizaciją. Ilgalaikės priežiūros lygis yra žemas ir tai tebėra problema, atsižvelgiant į visuomenės senėjimą;
- (18) 2018 m. Europos semestro kontekste Komisija atliko išsamią Kipro ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2018 m. šalies ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2018 m. stabilumo programą, 2018 m. nacionalinę reformų programą ir veiksmus, kurių Kipras ėmėsi atsižvelgdamas į ankstesniais metais jam skirtas rekomendacijas. Ji įvertino ne tik jų svarbą tvariai fiskalinei ir socioekonominėi Kipro politikai, bet ir tai, koku mastu jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą;
- (19) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2018 m. stabilumo programą ir laikosi nuomonės ⁽¹⁾, kad Kipras turėtų laikytis Stabilumo ir augimo pakto;
- (20) atsižvelgdama į Komisijos nuodugnios apžvalgos ir šio vertinimo rezultatus, Taryba išnagrinėjo 2018 m. nacionalinę reformų programą ir 2018 m. stabilumo programą. Jos rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį pateiktos toliau išdėstytose 1–5 rekomendacijose,

REKOMENDUOJA Kiprui 2018–2019 m. imtis šių veiksmų:

1. patvirtinti pagrindines teisėkūros reformas, kuriomis būtų didinamas viešojo sektoriaus veiksmingumas, visų pirma susijęs su viešojo administravimo veikimu, valstybės valdomų subjektų ir vietos valdžios institucijų valdymu.
2. Aktyviau gerinti teismų sistemos veiksmingumą: peržiūrėti civilinį procesą, didinti teismų specializaciją ir sukurti visapusiškai veikiančią e. teisingumo sistemą. Imtis priemonių, kad pradėtų visiškai veikti nemokumo ir nuosavybės teisės netekimo sistemos, taip pat užtikrinti, kad patikimai ir sparčiai veiktų nuosavybės teisių dokumentų išdavimo ir nekilnojamojo turto teisių perleidimo sistemos.
3. Įgyvendinant visapusišką strategiją, sparčiau mažinti neveiksnių paskolų kiekį, be kita ko, priimti teisės aktų pakeitimų, kad būtų sudarytos galimybės veiksmingam reikalavimų vykdymo užtikrinimui ir palengvintas paskolų pardavimas. Integruoti ir griežtinti draudimo bendrovių ir pensijų fondų priežiūrą.
4. Prioritetiniais laikyti pagrindinių augimo veiksmų plano elementų įgyvendinimą, visų pirma paspartinant strategines investicijas, ir imtis papildomų priemonių, kad būtų sudarytos geresnės sąlygos mažosioms ir vidutinėms įmonėms gauti finansavimą. Gerinti valstybės valdomų įmonių veiklos rezultatus, be kita ko, atnaujinti privatizacijos projektų įgyvendinimą.

⁽¹⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

5. Užbaigti reformas, kuriomis siekiama padidinti valstybinių užimtumo tarnybų gebėjimus ir veiksmingumą, ir stiprinti nedarbingo, nesimokančio ir mokymuose nedalyvaujančio jaunimo informavimą bei aktyvumo skatinimą. Baigti pertvarkyti rengimo ir mokymo sistemą, be kita ko, mokytojų vertinimą ir veiksmus, kuriais didinami profesinio rengimo ir mokymo pajėgumai. Imtis priemonių siekiant užtikrinti, kad nacionalinė sveikatos priežiūros sistema, kaip numatyta, 2020 m. veiktų visu pajėgumu.

Priimta Briuselyje 2018 m. liepos 13 d.

Tarybos vardu

Pirmininkas

H. LÖGER
